

Het arrest Haenen-Vincineau

Op 11 december 1985 veroordeelde het hof van beroep te Brussel Rugier Haenen, 33 jaar, beheerder, en Michel Vincineau, 47 jaar, universiteitsprofessor, tot gevangenisstraffen van respectievelijk zes maanden en één jaar en tot geldboetes van 30.000 en 60.000 fr. Het misdrijf: het openhouden van een ontuchthuis te Brussel en te Antwerpen. De beide beklaagden waren voordien, op 29 mei 1985, door de korrektionele rechtbank te Brussel op dezelfde tenlasteleggingen vrijgesproken. Beiden brachten enige tijd in voorhechtenis door (9 en 8 weken). De feiten: Haenen en Vincineau zijn de oprichters van 'Macho' I en II, privé-clubs voor homoseksuelen, waar zich een bar bevindt, een gymnastiekzaal, een sauna, een videoruimte en, aanleiding tot de vervolging, 'relaxatiecabines', waar de leden seksueel contact konden hebben. Belangrijk is, dat enkel volwassenen tot de clubs worden toegelaten en dat zij verplicht lid moeten zijn. Er gebeurde geen prostitutie.

Voor de Liga voor Mensenrechten is dit arrest aanleiding tot enkele algemene beschouwingen:

1. Het arrest Haenen-Vincineau maakt homoseksualiteit tot een lagere vorm van seksuele beleving. Bovendien wordt homoseksualiteit gekriminaliseerd, want als wettelijk strafbare ontucht gedefinieerd. In het arrest staat letterlijk (p. 5):

'Daar waar homoseksualiteit, op zich, geen misdrijf uitmaakt, blijft er niettemin, dat zij een seksuele afwijking is, die alleen reeds daardoor een miskennis inhoudt van het doel van het bestaan van twee verschillende geslachten, en dat een veralgemening hiervan leidt tot de uitroeiing van de menselijke soort;

Deze overweging alleen reeds volstaat om vast te stellen, dat de wetgever (...) de verspreiding van de homoseksualiteit heeft willen verhinderen (...).'

Voordien heeft het hof vastgesteld dat men onder het begrip 'ontucht' dient te verstaan: 'iedere seksuele afwijking'. Dit is, niet meer en niet minder, een veroordeling van homoseksualiteit. Dat is in tegenspraak met de recente wetenschappelijke discussies over dit thema, zoals deze schitterend werden samengevat door prokureur-generaal em. van het hof van cassatie, Raymond Charles ('Propos sur l'article 372bis du Code pénal, article 87 de la loi du 8 avril 1965 sur la protection de la jeunesse), in: *Revue de droit pénal et de criminologie*, nov. 1982, p. 808-835. Deze visie staat ook haaks op de wil van de wetgever, zoals die tot uitdrukking kwam bij de stemming van de afschaffing van artikel 372bis van het strafwetboek (waardoor homoseksueel contact werd verboden tussen partners waarvan de ene meer en de andere minder dan achttien is, terwijl de grens voor heteroseksuele relaties zestien jaar is), in Kamer en Senaat (wet van 18 juni 1985, B.S., 8 augustus 1985 en 23 augustus 1985). Daar beklemtoonden zowel de heer Hugo Weckx als justitieminister Gol en de heer Luc Van den Bossche dat

homoseksualiteit geen minderwaardige vorm van seksuele beleving is, maar een seksuele variante. Problemen met homoseksualiteit ontstaan volgens de wetgevers slechts uit de diskriminatie van homoseksuelen. Het arrest Haenen-Vincineau houdt dus geen rekening met de wil van de wetgever.

2. Het arrest druist vervolgens in tegen de resolutie Voogd van de Raad van Europa (Res. 758 van 1 oktober 1981), die resulteerde in een aanbeveling aan de lidstaten (Aanbeveling 924 van 1981) en tegen de resolutie Squarcialupi van het Europees Parlement (*Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen* C 104/46 van 16 april 1984; de resolutie werd gestemd op 13 maart 1984). Beide resoluties willen iedere diskriminatie op grond van seksuele voorkeur verbieden. Men stelt uitdrukkelijk dat homoseksuelen overal gelijkwaardig behandeld moeten worden, en dringt er bij de Wereldgezondheidsorganisatie op aan om homoseksualiteit niet langer als een ziekte te beschouwen. De internationale Europese wetgevende organen staan blijkbaar heel wat verder dan de Belgische magistratuur, die homoseksualiteit tussen wederzijds toestemmende volwassenen nog als een misdrijf beschouwt. Ook het Europees Hof voor de Rechten van de Mens bepaalde in het arrest Dutgeon (22 oktober 1981) dat homoseksualiteit tussen toestemmende volwassenen niet mag bestraft worden. Art. 12 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en art. 8 van de Europese Konventie voor de Mensenrechten garanderen het recht op privacy. De vrijheid van het individu wordt als regel vooropgesteld en publieke inmenging moet de uitzondering blijven. Het is niet de rol van de Staat om zedenmeester te spelen over het privé-leven van de burger, ook niet wanneer diens seksuele voorkeur aan de orde is.

3. De veroordeling van homoseksualiteit was mogelijk omdat het begrip 'ontucht' in het arrest van 11 december 1985 ruimer werd geïnterpreteerd dan het begrip 'prostitutie'. De korrektionele rechtbank had op 29 mei 1985 beide begrippen als synoniemen gezien. De verdediging stelde dat de wetgever nooit duidelijk heeft bepaald wat de term ontucht precies inhoudt. Volgens prof. Vincineau in *La débauche en droit et le droit à la débauche* (Editions de l'université Libre de Bruxelles, 1985), ging het bij de bespreking van 16 wetten en verdragen telkens om synoniemen (zie bijlage). De Liga voor Mensenrechten meent dat het nuttig is dat de wetgevende kamers in deze zaak klaarheid scheppen. De Liga wijst daarbij op het wetsvoorstel 146 (1985-1986) van de heer Olivier Deleuze dat een aanzet tot deze discussie kan zijn.

4. De Liga voor Mensenrechten heeft geruime tijd actie gevoerd tegen het racisme. Dat leidde op 30 juli 1981 tot de antiracismewet. In het verlengde daarvan meent de Liga bovendien dat er een antidiskriminatiewet moet komen op grond van geslacht, burgerlijke stand en gezinsomstandigheden en beleving van seksuele en relationele voorkeur (zie: *Antidiskriminatie in beweging*, Liga-dossier 2, september 1985). De Liga steunt zich daarbij op de meest recente interpretatie van de belangrijke mensenrechtelijke verdragen, evenals op de rechtspraak van het Europees Hof van Straatsburg. In verschillende landen werden reeds dergelijke antidiskriminatiewetten, ook voor homoseksuelen, gestemd. Zo voerde Noorwegen een dergelijke wet in op 8 mei 1981 en Frankrijk op 29 juni 1985. In

Nederland is al geruime tijd een discussie over een voorontwerp van wet gelijke behandeling aan de gang. In de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers werd de discussie hierrond gestart door wetsvoorstel 276 (1985-1986) van de heer Luc Van den Bossche. De Liga dringt er op aan dat ook in België deze discussie wordt ter harte genomen door het parlement, door de staatssekretaris voor emancipatiezaken en door de minister van justitie.

5. Het arrest Haenen-Vincineau heeft ook belangrijke burgerrechtelijke gevolgen. Nu, in de visie van het hof van beroep, homoseksualiteit ontuchtig is en strijdig met de goede zeden, zijn alle burgerrechtelijke rechtsverhoudingen tussen homoseksuelen nietig. Volgens het burgerlijk recht is immers elke overeenkomst die in strijd is met de goede zeden, nietig. De vernietiging zou dan ook kunnen gevorderd worden, door elke belanghebbende, van bijvoorbeeld samenwoningsovereenkomsten tussen homoseksuelen, schenkingen en testamenten ten aanzien van homoseksuelen e.d.

Niet zelden voeren verenigingen van homoseksuelen in hun doelstelling de verdediging van de homoseksualiteit, het strijden tegen vooroordelen, het scheppen van ontmoetingsplaatsen, waarvoor lokalen gehuurd worden, bars en praatgroepen opgericht worden. Als de magistratuur konsekwent wil zijn met haar eigen uitspraken is de volgende stap, 'ontbinding van verenigingen, sluiten van bars, inbeslagname van 'ontuchtige boeken' ... Leek dit niet allemaal voltooid verleden tijd?

En tenslotte, wat met de maatschappelijke gevolgen van een dergelijke uitspraak van enkele van de hoogste magistraten van het land? Een arrest van een beroepshof, dat homoseksualiteit opnieuw diskrimineert en kriminaliseert, kan, met alle publiciteit die eraan gegeven is, een zwaar obstakel vormen in de emancipatiestrijd van de homoseksuelen. Zal niet een aanzienlijk deel van de bevolking hierin een bevestiging zien van haar vooroordelen, die in de AIDS-paniek toch al een gretige voedingsbodem vinden?

voor de Liga voor Mensenrechten
John DE WIT
Dirk NEELS

Het arrest werd inmiddels door het Hof van Cassatie verbroken.

Bijlage: Wetten en verdragen waarin de termen 'ontucht' en 'prostitutie' als synoniemen worden gebruikt

1. Wet van 17-22 juli 1791: zie meer bepaald de boodschap door het uitvoerend Directoire werd gericht aan de Raad der Vijfhonderd op 17 Nivôse het jaar IV (CHAVEAU, A. en HÉLIÉ, F., *Théorie du Code Pénal*, 2e Belgische editie, Bruylant, Christophe et Co, Brussel, 1860, p. 87-90).

2. Strafwetboek van 1810, art. 334 (id., p. 97).

3. Wet van 31 maart 1844 houdende de interpretatie van art. 334 van het Strafwetboek (*Pasinomie*, 1844, p. 69-70), zie meer bepaald het rapport van GARCIA DE LA VEGA, Kamer, 23 februari 1844, p. 4).

4. Wet van 15 juni 1846 houdende de vervanging van de art. 331 tot 335 van het Strafwetboek (*Pasinomie*, 1846, p. 349-352), zie meer bepaald het rapport van HAUSSY, Senaat, 16 mei 1846, p. 2-3).

5. Strafwetboek van 1867, art. 379 en 380 (*B.S.*, 9 juni 1867); zie meer bepaald het rapport van LELIÈVRE, 21 januari 1859, p. 21 e.v.
6. Voorontwerp van wet aangenomen door de Kommissie belast met het voorbereiden van een wetsontwerp op de zedenpolitie, art. 10, Kamer, 5 april 1892.
7. Wetsvoorstel betreffende de zedenpolitie neergelegd door Jules LEJEUNE, Senaat, 6 februari 1901.
8. Wet van 26 mei 1914 over de beteugeling van de handel in blanke slavinnen (*Pasinomie*, 1914, p. 356-358). Deze wet creëerde de artikelen 379, 380bis 1° en 380bis en ter van het Strafwetboek.
9. Wet van 15 mei 1912 over de Kinderbescherming (*Pasinomie*, 1912, p. 260 e.v.) Voor 8 en 9, zie: wetsontwerp, Kamer, 19 december 1912, p. 10-14; rapport van de Senaatskommissie voor Justitie, 20 mei 1914, p. 2.
10. Wet van 25 mei 1936 tot goedkeuring van de Konventie van Genève van 11 oktober 1933 tot beteugeling van de handel in meerderjarige blanke vrouwen (*B.S.*, 29-30 juni 1936) en ter wijziging van artikel 380bis 1°. Zie: het geheel van de voorbereidende dokumenten.
11. Wet van 21 augustus tot afschaffing van de officiële reglementering van de prostitutie (*B.S.*, 13-14 september 1948). Deze wet bepaalt de huidige betekenis van de artikelen 379 tot 380quater van het Strafwetboek. Zie: het wetsvoorstel van Mevrouw Isabelle BLUME, Kamer, 23 oktober 1946, meer bepaald p. 28-29 en 36-37.
12. Internationale Overeenkomst van 18 mei 1904 ter beteugeling van de handel in blanke slavinnen (Belgische Wet van 21 juni 1905, *B.S.*, 7 juli 1905).
13. Internationale Konventie van 4 mei 1910 m.b.t. de beteugeling van de handel in blanke slavinnen (*B.S.*, 20 augustus 1914).
14. Internationale Konventie van 30 september 1921 ter beteugeling van de handel in vrouwen en kinderen (*B.S.*, 2-3 november 1922).
15. Internationale Konventie van 11 oktober 1933 ter beteugeling van de handel in meerderjarige vrouwen (Belgische Wet van 22 mei 1936, *B.S.*, 29-30 juni 1936).
16. Konventie van 21 maart 1950 ter beteugeling van de handel in menselijke wezens en van de uitbating van de prostitutie van anderen (Belgische Wet van 6 mei 1965, *Pasinomie*, 1965, p. 981 e.v.).